

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Стефан Серезлиев / ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ – Катедра
„Журналистика и Връзки с обществеността“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор” 3.5. Обществени
комуникации и информационни науки (Медии и комуникации - Визуална
комуникация)

с дисертационен труд на тема: „Визуална комуникация и дигитална среда.

Контент мениджмънт, информационна архитектура и дизайн на онлайн
медиите – комуникация и достъпност“,

представен от Ивета Ванелинова Йорданова-Анева

- докторант в катедра „Пресжурналистика и книгоиздаване“

на Факултета по журналистика и масова комуникация

с научен ръководител: проф. д-р Веселина Вълканова.

Докторантът е в направление 3.5. ОКИН

Оценка на качествата на дисертационния текст

С този дисертационен труд продължава успешната и утвърдена традиция в катедра „Пресжурналистика и книгоиздаване“ (респ. и във ФЖМК към СУ „Св. Климент Охридски“) за значими изследователски теми в мулти и интердисциплинарни аспекти на модерните комуникации – като академична теория и успешна професионална практика.

Дисертационният текст на докторанта Ивета Ванелинова Йорданова-Анева отговаря напълно на научната специалност с ясна заявка за модерен изследователски труд в сложното мултидисциплинарно поле на съвременния дизайн и по-специално – в общата парадигма на контент мениджмънта, информационната архитектура на дизайна на онлайн медиите в контекста на

комуникацията и все по-важната роля на достъпността и изискванията към нея.

Поздравявам докторанта и с особен респект научния ѝ ръководител проф. д-р Веселина Вълканова за смелото, академично, но и професионално, категорично и устойчиво навлизане в сложната концептуална територия на теорията и практиката на дизайна, поемайки рисковете, но и закономерно достигайки до комплексен успех през една модерна медийна, дизайнерска и комуникационна интерпретация. Тази интерпретация отваря широки перспективи в академичната теория и професионалната практика, но и в специфичната област на медийната достъпност за потребителите с увреждания – актуална, вълнуваща и значима тема за обществото ни.

Информация за докторанта. Творческа и професионална биография.

Ивета Ванелинова Йорданова-Анева е зачислена като редовен докторант по научната специалност Медии и комуникации – Визуална комуникация към ФЖМК, Софийски университет от 1.02.2021 г. до 1.03.2024 г.

Образованието на докторанта преминава последователно през бакалавър по журналистика във ФЖМК и магистър по дизайн на електронни издания и уебсайтове в НБУ, което трасира научните му и професионални интереси – онлайн медиите и графичната им дизайнерска специфика на визуална идентичност и функционални взаимоотношения с различни комуникационни феномени.

Творческата и професионална биография на Ивета Йорданова-Анева е релевантна на изследователската парадигма и следва логиката на последователната реализация в полето на журналистиката и спортния мениджмънт, което дава възможност за по-нататъшна специализация в определени професионални области. Същевременно, и двете области имат критична необходимост от постоянна оптимизация в полето на визуалната комуникация и дизайна, особено в онлайн средата и още повече във фокуса на

дигиталното неравенство и проблемите с достъпността на потребители с увреждания.

Актуалността на изследователската тема намира все по-голяма важност не само в медийната и комуникационните области и индустрии, но и в много гранични и интердисциплинарни области: икономика, култура, бизнес...От друга страна, достъпността на онлайн медиите в рамките на дигиталното неравенство резонира в общественото пространство – без съмнение, дизайнът може и поема тези специфичните ангажименти към хората с увреждания.

Отбелязвам последователно следните точки, свързани с рецензирането на дисертационния труд:

Теоретичните източници (126 - отпечатани и онлайн; 60 на български език и 66 на английски език) са акуратно и внимателно подбрани, задълбочено изследвани и приложени, като покриват съответните изследователски области. Много добра библиографска осведоменост;

Приносите се градят върху висока степен на достоверност на проучените материали;

Основният текст, фигурите, графиките и приложенията са в необходимите формати и изисквания.

Обект и предмет на изследване, целите и задачите са уточнени прецизно.

Изследването на онлайн медиите и тяхната визуална комуникация се синхронизира оптимално и с предмета на изследването – аспектите на визуалната комуникация, съответно чрез които уеб базираните издания на българската медийна сцена въздействат на реципиента и влияят на неговото възприятие.

Предложените хипотези са добре обмислени и предложени в съответните изследователски етапи, което води и до релевантност при формирането на задачите. Забелязва се афинитет на докторанта към психологическите аспекти в

хода на изследователската работа, но това предизвикателство винаги се свързва с изследване и оптимизиране на различните процеси в дизайна. В предложенията за анализирането на дизайна би могло да се включат или анализират някои модели за оптимизиране на възприятието на дизайна през различни сензорни технологии, например eye tracking. Проследяването на очите е сензорна технология, която улавя и преобразува движенията на очите в информация за човешкото поведение - потенциалните ѝ приложения са огромни.

Структурата и методологията (методологическата рамка) са обмислени внимателно и това позволява добре да се дефинират предизвикателствата при ограничаване на изследването. В този смисъл има се наблюдава много добро съобразяване с композиционните изисквания към цялостния дисертационен текст.

В съдържателен план структурата на дисертационния труд е добре балансирана и оптимизирана: увод; с три, последователно надграждащи се глави, заключение, приноси, библиография и приложения или общо 258 страници, от които основният текст е 178 страници – напълно в духа и формалните изисквания към дисертационния труд.

Изследването е добре визуализирано с 45 фигури и 15 графики.

Главите в дисертационния труд са добре балансирани:

От Глава 1 - с акцент върху теориите за визуалната комуникация и спецификата при влиянието на когнитивните процеси върху възприятието и психологическото въздействие на визуалния език в контекста на дигиталната среда през въздействието и ефективността на елементите на визуалната комуникация в българските онлайн медии и феномените на информационната архитектура и дизайна (във 2 глава) до изследване на дигиталното неравенство в зависимостта му от дизайна (3 глава). Тук бих предложил по-внимателно дефиниране в заглавието на главата – дигиталното неравенство **не произтича от дизайна**, а по-скоро е следствие и от неефективния дизайн и съответната му

слаба роля в развиване на достъпността на онлайн медиите.

Езикът в изследването е четивен, достъпен и едновременно с това запазващ академичната рамка и стандарти. На места е ненужно есеистичен и в известна степен с тенденция по-скоро към аргументация през по-общи популярни твърдения на автори, отколкото като академичен подход (напр. в разглеждането на цветовете и спонтанната аргументация на символиката им през обща връзка с живописиста или през теорията на цветовете на Гюте, която без съмнение е авторитетна сама по себе си).

Липсват системни правописни грешки, а ако ги има са по-скоро случайни, но трябва да се внимава все пак да не променят смисъла или да създават амбивалентност (стр. 71, ред 3 отгоре надолу – „изследвани показват...“ или изследвания?).

Ограниченията в изследването са добре дефинирани, за да се запази консистентността на изследователската посока – отделни елементи в дизайна, принципи на изграждане на изображението и типографските елементи, цветовете характеристика и др. По-този начин се моделира и връзката с феномените на медийната достъпност.

Докторантът следва и развива последователно интердисциплинарния подход, като интегрира методи от графичния и уеб дизайн, журналистиката, психологията и някои моменти от медийната регулация.

Научните методи са добре подбрани и приложени – от контент и сравнителен анализ през наблюдението, онлайн анкетата, експеримента и онлайн интервютата до количествения и качествен анализ на данните.

Цитирането е уместно и коректно.

Съгласен съм с формулирането на петте научните приноси. Изразявам известни резерви с първия, който е в рамките на предоставяне на цялостен анализ на взаимодействието между визуалните елементи и възприятието им в дигитална среда. Феноменът на визуалната комуникация (вкл. онлайн) и

различните когнитивни процеси са обект на различни изследователи през годините.

При четвъртия посочен принос съществува перспектива, според мен, да се изследват допълнително и предложат модели за специфична медийна саморегулация, която да обхване и различните ключови професионални аспекти на дизайна като процес и резултат, а и дизайнера като професионална характеристика.

Наукометричните показатели за изпълнени, съгласно изискванията.

Публикации и участия в научни форуми

Научните публикации (3 бр.) и **докладите на научни форуми** по темата (5 бр.) са напълно в изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и звания на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски” и покриват съответно националните изисквания - *според чл. 5, т. 5 и са покрити минималните национални изисквания по чл. 63, ал. 1, т. 4 и чл. 69, ал. 3.*

Въпроси и препоръки:

Докторантът се е справил успешно с предварителните бележки и препоръки.

От гледна точка на оптимизиране на изследователската парадигма имам две препоръки.

Една от препоръките ми е докторантът да създаде терминологичен речник, който да се използва широко в образованието и в изследователската дейност, като се опита комплексно да изследва интердисциплинарните връзки на термините контент мениджмънт, информационна архитектура и дизайн на онлайн медиите с различните дисциплини на дизайна, Интегрираните маркетингови комуникации и брандинга в контекста на комуникацията и достъпността, така и от гледна точка на приложната психология.

Другата ми препоръка е в бъдещи изследвания да се разкрие връзката на дизайн процеса с другите участници и заинтересовани лица и страни в комуникационния процес (вкл. медиен).

Тези лица, като професионални характеристики, могат да бъдат служителите, които създават текстовете и различните вербални константи – т.нар. копирайтери, журналисти, редактори и др.

Повод за това е възможното създаване на усещане в читателя и професионално ангажираните лица, че дизайнерът, в известен смисъл, е отговорен и за дефиниране на вербалната част от визуалната комуникация (извън типографското оформление). Така напр. на стр. 61 се дава пример за ролята на заглавието като дефиниращ изображението фактор, което в горния смисъл може да бъде изяснено. Създаването на различен тип йерархии във вербалните константи също следва специфична творческа и комуникационна логика по аналогия с дизайна. Така например, заглавието по-скоро е фактор, свързан с генерирането на интерес (по подобие на функцията на изображението). Преходът към темата принципно се реализира от под-заглавието и впоследствие се реализира през основния текст и неговите параграфи.

В бъдещи изследвания докторантът има потенциал на базата на изследователската си работа да проучи спецификата на документацията, засягаща развитието на дизайнерския проект, като например дизайнерското задание. Като резултат от това, могат да се развият ценни последователни и актуални приноси към адаптирането на тази документация към спецификата на хората с увреждания в контактите им с онлайн медиите.

Като въпроси към докторанта, чиито отговор би оптимизирал комплексно изследователската посока:

- Могат ли да се търсят концептуално нови пресечни точки в изследователската и професионална активност между различните дисциплини в дизайна в

контекста на онлайн медиите и участието на хората с увреждания?

- Перспективи и последствия в контекста на създаване на потребителско дизайнерско съдържание в онлайн медиите (в аспектите на визуализацията) и изкуствения интелект?

Заклучение

Категоричното ми заключение е, че представеният дисертационен труд на докторант Ивета Ванелинова Йорданова-Анева на тема „Визуална комуникация и дигитална среда. Контент мениджмънт, информационна архитектура и дизайн на онлайн медиите – комуникация и достъпност“, автореферата и материалите по процедурата отговарят напълно на съответните изисквания към Правилника за условията и реда за придобиване на образователна и научна степен „доктор“. Като имам предвид оригиналността и прецизността на изследването, отличните теоретични знания и аналитични умения на докторанта и постигнатите високи научни резултати, които се отличават с висока теоретико-приложната стойност и коректност, препоръчвам убедено на уважаемото жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Ивета Ванелинова Йорданова-Анева по научна специалност 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – Визуална комуникация).

Дата: 17.04.2025 г.

Рецензент:

/проф. д-р Стефан Серезлиев/